

6-12.10.2025.

THEATRE ТЕАТАР

НА РАСКРШЋУ
AT THE CROSSROADS

№5

петак

11. октобар • 2025. година

ХРОНИКА ФЕСТИВАЛА

ОСНИВАЧИ ФЕСТИВАЛА

ФЕСТИВАЛ ДРАМЕ И ПОЗОРИШТА БАЛКАНСКОГ КУЛТУРНОГ ПРОСТОРА | FESTIVAL OF DRAMA AND THEATER OF THE BALKAN CULTURAL SPACE

СИНОЋ НА ФЕСТИВАЛУ – Мирослав Крлежа • ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ
Црногорско народно позориште, Подгорица (Црна Гора)

ВЕЧЕРАС НА ФЕСТИВАЛУ – Слободан Селенић • ОЧЕВИ И ОЦИ
Народно позориште у Београду

Крв није вода

На претпоследњем округлом столу критике на 6. Театру на раскршћу водио се разговор о представи „Господа Глембајеви“ Мирослава Крлеже у режији Данила Маруновића, а у продукцији Црногорског народног позоришта из Подгорице, Црна Гора.

Жељка Турчиновић, драматуршкиња из Загреба, која је модерирала разговор заједно са Оливером Милошевић, отворила је овај округли сто рекавши да је ово представа високих уметничких стандарда у којој се на један виртуозан начин води Крлежина реченица и ствара радња која је, наравно, уписана, а која заправо у првој сцени Игњата и Леонеа Глембаја достиже свој врхунац. Крлежине реченице су тешке, мисаоне, есејистичке, и то треба као глумац и глумица искористити — што је у овој представи изведено виртуозно.

Режија ове представе је софистицирана — она пази на све елементе које је Крлежа у

тексту задао, а то је суштинско питање: „Ко су ти Глембајеви? Ко су они?“ У овој представи има оно што је специфично код Крлеже, а то је ипак тај наш менталитет, та наша ситуација и наше друштво, које је пуно аномалија. Сви ти Глембајеви који су на портретима које гледамо на почетку су варалице или убице; они су богатство стekli на неморалан начин, али сада су ипак аристократија — по мом мишљењу, квазиаристократија. Права аристократија су Данијели, који су сви помрли, а које Глембајеви презиру баш због тога што су Данијели права аристократија — додала је Жељка Турчиновић.

Најзначајнија интервенција на оригиналном тексту начињена је на крају ове представе. Већ на крају првог чина, док Игњат Глембај умире и његово беживотно тело пада у наручје сина Леонеа, он свог сина баца у фотељу у којој је до тог тренутка само он седео. Већ се ту наслуђује оно што ће се догодити на

крају, а што Крлежа није написао — Шарлота не страда од маказа ван сцене, већ је на сцени Леоне Глембај дави црном краватом коју је она сама тражила како би је ставила на мртво тело Игњата Глембаја. Током тог чина нико од осталих ликова се не помера ни милиметар — сви саучеснички посматрају. Док њено беживотно тело лежи на средини сцене, Леоне седа управо у ону исту фотељу у коју га је отац бадио умирући; Анђелика Глембај прилази прва и седа поред њега, а онда и сви остали, прескачући баруничин леш, прилазе и љубе руку новом владару из таме.

Управо ова интервенција је повезница Крлежиног дела и данашњег тренутка, када ће се сви правити да се злочин није догодио — само да би се одржали на позицијама моћи. И у Леонеу ће прорадити глембајевштина, јер, ипак, сви добро знамо да — крв није вода.

Јована Сћанковић

РЕЧ КРИТИКЕ

ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ

Црногорско народно позориште, Подгорица (Црна Гора)

ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ

Многи грађани сложиће се са тврдњом да је у савременом друштву главна вредност новац иако они лично не мисле тако. Чини им се да онај ко има брда пара може живети мирно и са пљачком, и са убиством на души, и са самоубиством, и напуштањем најближих, и са развлачењем по штампи... Читамо у новинама да такви, без страха од казне, могу да газе аутомобилима своје грађане. Зато је Крлежина драма *Господа Глембајеви* апсолутно актуелан комад. Редитељ Данило

Маруновић је то препознао и потрудио се, заједно са својим глумцима и сарадницима на представи, да нам укаже на оне аспекте глембајевштине које живимо. Да би се потцртала актуелност, радња представе *Господа Глембајеви* ЦНП-а се дешава у некаквом вечном сада, у коме се истовремено шаљу писма и звоне мобилни телефони. У том свету говори се језиком који је на средокраћји између крлежијанског пургерског и савременог црногорског језика. Гесте су савремене, а костим и сцена имају у себи некакав готички мрак који је додатно наглашен и музиком. Ипак, за успех представе много је значајније то што су и редитељ и глумци у својој поставци успешно одговорили на важна питања комада: какав је веза између цркве, права и капитала, шта

је то што Леонеа чини Глембајем, зашто је бароница Кастели еротски интелигентна, какав је човек стари Глембај, зашто и како умире тај грозни старац и зашто Леоне Глембај на крају убија бароницу Кастели. Јасни и сценски убедљиви одговори на ова питања кључно доприносе томе да представу (нарочито од сукоба свештеника и Леонеа, а затим Леонеа и старог Глембаја) гледамо као веома узбудљив трилер све до самог краја представе, када Леоне постаје нови Дон Корлеоне. Овај крај не произилази из логике Крлежиног комада већ из осећања просечног гледаоца да је немоћан пред савременом глембајевштином. Зна гледалац да није све у парама, али још увек нема начин да то и докаже.

Марина Миливојевић Мађарец

РЕЧ КРИТИКЕ | ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ

Црногорско народно позориште, Подгорица (Црна Гора)

КРЗНО ЗА ПСА

„Људи варају једни друге, лажу једни другима у лице, обмањују једни друге ласкањем и очигледно обмањујућим удварањем, и то им се често чини као искрен људски начин, несразмерно храбрије него да једни другима кажу голу истину“, каже велики драмски писац Мирослав Крлежа неизоставно осликавајући конгломерат антихероја који обележавају један врло недостојанствени период Хрватске. Али, „Господа Глембајеви“ и поред тога што су галерија квази-племства почетком двадесетог века, они су на неки начин и парадигма хуља једног времена које је у оставштини овом грешном двадесет и првом веку оставило систем хипокризије

у друштвеном и социјалном миљеу, а који на неки начин постаје „друга“ истина. Баруница Кастели Глембај има педесет кофера, три хрта и у инат прошлости свог мужа с ким је ушла у брак од интереса она покрива свог пса крзном његове покојне жене, мајке такође квазиуметника Леонеа чија је правдољубивост у овом виђењу представе најслабија карика и – нећете веровати, заузима место свог покојног оца који је преминуо на његовим рукама док је његова маћеха in flagranti у соби монсињора Алојзија Зилбербранта. Крлежа зна да савршено густо искомпликује сиже и испуни га фактима од којих је тешко побећи, али ово редитељско читање је коракнуло мало у другом правцу no matter what. Млади Леоне из ког избија крв Данијелијевих и његове покојне мајке и код Крлеже, а и код младог Маруновића, све време преврће и отворено показује прљав веш Глембајевих свим паразитима који обитавају у њиховој кући (Др Алтман, Фабрици, Пуба итн.) како би га

на крају обукао сам, заједно са својом великом љубављу, иначе удовицом свог брата, домниканске редовнице Анђелике. Крлежа не конструира галиматријасну ситуацију, он компликује како би отежао истини да изађе на површину јер њој мора да буде тешко како би релације и ситуације биле јасније. Глембајеви пропадају, отварају се огромни дугови, али у овом концепту неко ипак остане на челу те скрхане фамилије како би почео испочетка са лажима, обманама, плачкањима, убиствима, понижавањима. Ово је, рекао бих, савремено читање хрватског класика чија је густа прича о саркастичном племству и део једног вазалског периода Хрватске на почетку двадесетог века. Вазалство у овом двадесет и првом веку, скоро сто година после изласка ове драме је суптилно и има јуридикчку основу. Могуће је да је редитељ мислио на то, јер и у овом веку звони мобилни телефон и пси се покривају крзном, с тим што не знамо чије је то крзно, јер је брендирано.

Сашо Ојеновски

РЕЧ КРИТИКЕ

ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ

Црногорско народно позориште, Подгорица (Црна Гора)

УЗОРНО КОНЗЕРВАТИВНИ ГРАЂАНИ И ЊИХОВА ПРОПАСТ

У продукцији Црногорског народног позоришта из Подгорице гледали смо “Господу Глембајеве” Мирослава Крлеже у режији Данила Маруновића. Култни наслов из Трилогије о Глембајевима (уз драме “У агоњи” и “Леда”) написан је 1929. године као психолошка драма о успону и пропадању једне загребачке трговачке обитељи која се може ишчитати као криза и расуло једног друштва огрезлог у криминалу. Обитељ Глембај успиње се на трон моћне квазиаристократије загребачке средине пљачком, убојствима и варањем на картама. Леоне је „разметни син“, сликар и интелектуалац који се након 11 година враћа

кући како би присуствовао прослави 70. годишњице банке његова оца. Долази у токсичну средину лицемјерства, улизничтва и промискуитетних односа. Баруница Кастели, очева друга жена, а његова маћеха завладала је кућом и оцем, а он изражава огорченост и разочараност желећи што прије напустити кућу.

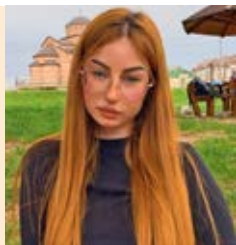
Врхунац изведбе је сукоб између Леонеа Глембаја Мише Обрадовића и Игњата Глембаја Светозара Цветковића који већементно интерпретирају антагонизам између сина и оца слиједећи надахнуту режију Маруновића. Предбацивање, враћање у прошлост и свађа наглашавају морално и духовно пропадање Глембајевих, а њихови поданици – улизице у ликовима Фабриција Глембаја (Данило Челебић) Пубе Фабриција (Павле Прелевић), др Алтмана (Јован Дабовић) и Силбербрандта (Стеван Вуковић) тону у пропаст заједно с њима.

Снажне жене карактеристичне су за Крлежино драмско

писмо, а једна од њих је баруница Кастели у интерпретацији талентиране Кристине Обрадовић која свјесно бира богатство умјесто љубави јер носи трауму сиромашног дјетињства. У жестокој свађи сина и оца, Игњат Глембај умире, а већ на његову одру испливају све гадости, лажи и аморалности ликова из драме, првенствено барунице. Иако се цијелог живота борио против гена Глембајевих, Леоне сједа у фотељу с почетка изведбе, око њега су сви ликови који ће, претпостављамо, наставити глембајевску праксу насиља, превара и доминације над слабијима. Такав крај није написао Крлежа у својој драми, али редатељ Маруновић узима си право реинтерпретације будућности породице Глембај. Питамо се би ли се Крлежа сложио с таквим крајем своје драме?

Жељка Турчиновић

Приредила
Јана Савић

УТИСЦИ

Допала ми се представа. Очекивала сам да буде нешто савременије, без обзира на то што је давно писана. Опет, актуелни су догађаји и тренутно, па није ни чудо што се дешава то што се дешавало у вези са представом. Нарочито ми се допао Светозар Цветковић — како је одиграо сцену смрти, то ми је било фасцинантно и потресно. Мислим да је врло актуелна, иако је давно написана, јер ништа много није промењено од оног времена, тако да ми се допало. Костими су ми се много допали, веома су леви.

Први чин ми се није допао, али други и трећи јесу. Драматичан је разговор оца и сина — ту се осећа „крвава“ емоција, баш набујала. Трећи чин је такође добар, свиђа ми се крај, оригиналан је. Мене подсећа на Кума са оним љубљењем руке, тако да ми је то био оригиналан приступ. Баш сам причао са пријатељицом да је једина емпатија коју сам осетио према ликовима у драми била према бароници Кастели — не на самом крају, него у њеном „крвавом“ исповедању. Наравно, од ње долази целокупна осуда Глембајевих, осим осуде Леонове, тако да је то добро урађено. Мени мало тај интелектуализам смета, али на крају има довољно емоција и глумачки је то урађено добро, посебно од нашег доајена глумачког — њему свака част.

Глембајеве је врло тешко играти у условима када је данашњи човек навикао на брзе покрете и на све што мора да се дешава инстантно. Чуо сам коментаре у паузи да то превише дуго траје, али то нам говори да је заиста време да застанемо и почнемо да живот гледамо много слојевитије, да та површност неком магијом изађе из наших свакодневних живота. Представа је, по мени, одлична. Можда је првих десетак минута мало дуже трајало, али мислим да, нарочито Светозар Цветковић, нису могли боље Глембајеве да нађу. Сценографија је била врло занимљива, глума потпуно професионална, тако да ови глумци могу да играју не само на нашим просторима, него и у Европи. Заиста сам још под утиском, и то ће трајати неко време.

ПУБЛИКЕ

Фасциниран сам представом. Свака част нашим драгим Подгоричанима и свим другим гостима, пре свега — видело се по реакцији публике. Дај Боже да су чешће овакве представе у нашем граду, јер ће то бити мотив да још чешће долазимо. Ово је стварно сјајно што смо имали привилегију да нам гостује овакво позориште. Као што видите, сви су задовољни, насмејани, и лепо је бити са овим дивним људима. Мало пре сам коментарисао како сам видео толико пријатних и познатих људи, мојих пријатеља — много више него у било којој кафани, неупоредиво више, и зато сам срећан!

Допало ми се — и представа, и цела атмосфера фестивала. Глумци су били сјајни. Баш смо правили паралелу у паузи између филма, који такође поштујем, али, наравно, глумци у позоришту морају све да знају, јер се на сцени не може „вратити и поновити“. Од сценографије па надаље, све је било фантастично.

Представа ми се много допала зато што су Господа Глембајеви велики изазов, и зато што су кроз ову представу показали буквално све, а да нису нарушили Крлежу. Јесте савремена, али је ипак остала у оним оквирима. Наравно, Светозар Цветковић — сви треба да уче од њега. Бароница је била добра, млада јесте, али мислим да ће за неку годину бити још боља глумица.

РЕЧ КРИТИКЕ

ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ

Црногорско народно позориште, Подгорица (Црна Гора)

ГЛЕМБАЈЕВИ НА СИЦИЛИЈАНСКИ НАЧИН

У својој анализи Крлежиног књижевног дела, Шиме Вучетић наглашава да је циклус о Глембајевима анализа “патрицијског слоја у Хрватској, од времена маријатерезијанске цеховске тмине, када Глембајеви бијаху цеховски безимени, до синкопиране црначке гласбе, када су Глембајеви у агонији и свакако нестајали.”

Од првог колена када су били били безимени, временом, уз криминал и незаситу грабеж, оснивају прве банке, богате се зеленашким каматама и хладнокрвно претварају људску крв у злато.

Ко су Глембајеви 21. века у сценском читању црногорског редитеља Данила Маруновића? Недвосмислено “убојице и варалице” само оденути модернијим рухом, осавремењени подмуклијим начином пословања, потпомогнути

савременим технологијама држећи под својом бескрупулозном шапом медијску машинерију и корумпирано судство. Ако бисмо пратили њихов еволутивни раст можемо да закључимо да су успели да се афирмишу у својој вишевековној чежњи за животом у раскоши, моћи и богатству. Ипак, не можемо их назвати елитом, јер не поседују рафирман, духовност, честитост, филантропију, све оно што би права елита, ако је заиста и има, требало да поседује. Они су скупина контроверзних моћника којима се не поставља питање о пореклу првог милиона. Уживаоци белопрашкасте супстанце, лакоми на слadak живот и лепе жене спремни да све учине зарад новца, јер новац је једино што их покреће. Оденути у зелене костиме (Вања Цирај Џуца) који могу да симболизују боју једне од најпознатијих светских валута, гиздави, модерни, дрски и безобразни, полтрони и кукавице, ови јунаци савременог доба показују да је Мирослав Крлежа данас, сто година након што је оваплотио своје јунаке, савременији него пре пет или више деценија. Нешто је одвећ труло, али не у држави Данској.

Сензуална, заводљива, када је потребно дрска и безобразна, Кристина Обрадовић у улози барикуе Кастели, иако и сама користољубива и аморална, чини се најпозитивнијим ликом међу овом скупином бестидника. Њени су мотиви бар јасни и она их се не стиди. Шарлота не пориче своју прошлост, не бежи од оног телесног у њој, не глуми да је оно што није без обзира на живот у лажима и обманама.

Одличне сцене између Игњата (Светозар Цветковић) и Леона (Мишо Обрадовић) заслужују простор за много дубљу анализу, која би се могла базирати и на учењима психоанализе, неизоставно се осврћући на едиповски комплекс и мотив оцеубиства.

Уморством своје некадашње љубавнице и маћехе, Леоне је потврдио оно чека се целог свог живота гнушао; он је непатворени стопроцентни Глембај. И уместо у санаторијуму он свој живот наставља као један од јунака Кополиног филма, самоуверено заваљен и фотељу којој остатак братије прилази на поклоњење.

Јелена С. Перић

РЕЧ КРИТИКЕ | ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ

Црногорско народно позориште, Подгорица (Црна Гора)

МАФИЈАШКИ ВЕЛТАНШАУНГ

Ако хипотетичко питање, после завршне сцене представе *Господа Глембајеви* у читању редитеља Данила Маруновића, гласи: Ко су ови људи, онда су могућа три одговора. Онај ко није читао Крлежу, али је гледао Кополиног *Кума*, могао би да одговори, као из топа, то су чланови мафијашке породице Корлеоне, лопови и зеленаши (у зеленим костимима, наравно!). Неко би, пак, одговорио (цитирајући више него тачну одредницу Барунице Кастели): то су преваранти и убојице који су се обогатили на туђој несрећи. Познавалац Крлежиног дела лако би одговорио да су то савремени, овековни Глембајеви, огрезли у убиствима, пљачкама, преварама и отимачини, доследни баштиници велтаншаунга својих

предака и узорни модели својих потомака. У таквом друштву, она коју називају блудницом, промућурна Баруница Кастели (рафинована, децентно заводљива Кристина Обрадовић), заправо је најпоштенија и најчеститија, она барем отворено признаје на који начин, али и по коју жртву, уновчава свој шарм и еротску интелигенцију. Сви остали су бескрупулозни покварењаци, лицемерни превртљивци и зеленаши: симбол друштва које почива на злу, организованом криминалу, корупцији, неправди и лажном моралу.

Крлежину причу о декадентима и шпекулантима из првих деценија двадесетог века редитељ смешта у савремени контекст из разумљивих разлога: један од најстаријих заната (убирање профита нечасном трговином и преварама, а не сопственим радом) данас је развијен до неслућених висина и перфекција какве перфекције подразумева такозвани уносни бизнис. Осим социјалне и друштвене димензије, и Крлежини и ови савремени Глембајеви почивају и исходе из породичне драме. Темељни агон је онај између оца и сина, старог

лисца Игњата (упечатљиво, суверено, пластично и убедљиво тумачење Светозара Цветковића) и растрзаног, неусклађеног Леона (тачна, одмерена игра Миша Обрадовића). Ово ривалство заправо разоткрива суштину глембајевштине: ендемска појава у отрованом друштву.

Својеврсна је иронија што је нови кум, Дон Леоне (непатворени Глембај како сам себе описује, јер, ипак, крв није вода), после финансијског краха империје Глембај, заваљен у фотељу с глембајевским монограмом, заправо го и бос (буквално и метафорички), али окружен верним, напирлитаним члановима породице лешинара. Нема никакве сумње да ће се они, ускоро, неким новим марифетлуком и непочинством извући и воздигнути из финансијског слома.

У досадашњем току фестивала, најцеловитија, најзаокруженија, најпромишљенија представа гледе читања класичног предлошка, режије, глуме, сценографије, костимографије, речју свеукупног позоришног језика, његове артикулације и испостављених значења.

Слободан Савић

ВЕЧЕРАС НА ФЕСТИВАЛУ

СУБОТА | 11. октобар | Народно позориште у Београду (Србија)

Слободан Селенић • ОЧЕВИ И ОЦИ

Режија: Вељко Мићуновић
Драматург: Ката Ђармати
Сценограф: Зорана Петров
Костимограф: Марија Марковић Милојев
Композитор: Невена Глушица
Сценски говор: др Љиљана Мркић Поповић
Продуценти: Јасмина Урошевић и
Оливера Живковић
Инсписијент: Сандра Роквић
Суфлер: Гордана Перовски
Асистент сценографа: Јасна Сарамандић
Асистент костимографа: Ена Кротић
Улоге:
Милутин Медаковић: Милош Ђорђевић
Стеван Медаковић: Никола Ракочевић
Михајло Медаковић: Александар Вучковић
Елизабета Медаковић: Вања Ејдус
Рахела Блејк: Вања Милачић
Нанка: Сена Ђоровић
Јелена: Ива Милановић
Видосав Прокић: Никола Ристановски

РЕЧ РЕДИТЕЉА

Наши очеви и оци – наше наслеђе духовно, интелектуално, идеолошко – оно са чим неминовно живимо до данас. Или смо присиљени да живимо. У немогућности отклона, зарад непрестаног ископавања и прекопавања историје, очеви и оци, обитавају око нас непрестано – подсећају, прогоне, надзиру и опомињу. Из крхотина сећања Стевана Медаковића гледају нас наше распућености, угрожене интима, породични расколи и отуђивања. Указује се и једно суштинско неразумевање различитости, па било оно на нивоу базичног, по националности, или по питању пуко идеолошког. Док се, уједно, испостављају очигледнима наши унутрашњи егзили, болне заробљености и осећање кривице, које теглимо до дана данашњег.

Вељко Мићуновић

ОСНИВАЧИ ФЕСТИВАЛА

Град Ниш

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НИШ

ПРИЈАТЕЉИ
ФЕСТИВАЛА

МЕДИЈСКА ПОДРШКА
ФЕСТИВАЛА

Издавач: Народно позориште Ниш • За издавача: в. д. директора Народног позоришта Ниш Ана Савић

Редакција: Јована Станковић (уредница), Јана Савић • Прелом: Саша Јовановић

Фото: Мирослав Лавренчић • Штампа: Nais print, Niš • Тираж: 30 примерака

Официјални превоз фестивала: Flash taxi

Народно позориште Ниш • Синђелићев трг 66, 18000 Ниш, Србија

Веб сајт: www.narodnopozoristenis.rs • Фејсбук страница: <https://www.facebook.com/NiskoNarodnoPozoriste/>

E-mail: npnis@narodnopozoristenis.rs • direktor@narodnopozoristenis.rs

uprava@narodnopozoristenis.rs • marketing@narodnopozoristenis.rs